

International Theatre Institute ITI

World Organization for the Performing Arts

Poruka za Svetski dan pozorišta 2017.

Izabel Iper, Francuska

Evo, dakle, već 55 godina da se svake godine u proleće održava Svetski dan pozorišta. Jedan dan, odnosno 24 časa koji počinju tamo negde u pozorištu NO i Bunraku, zatim prolaze kroz Pekinšku operu i Kathakali, zadržavaju se između Grčke i Skandinavije, od Eshila do Ibzena, od Sofokla do Strindberga, između Engleske i Italije, od Sare Kejn do Pirandela, i Francuske, između ostalih, u kojoj se nalazimo i u kojoj je Pariz ipak svetski grad koji prima najviše stranih ansambala. Potom nas naših 24 časa vode od Francuske u Rusiju, od Rasina i Molijera do Čehova, onda prelaze Atlantik da bi završili u nekom kalifornijskom kampusu gde mladi ljudi možda ponovo izmišljaju pozorište. Jer pozorište se uvek ponovo rađa iz svog pepela. Ono je samo konvencija koju neumorno treba rušiti. Tako ono ostaje živo. Pozorište ima bujan život koji izaziva prostor i vreme, najsavremeniji komadi hrane se prošlim vekovima, najklasičniji repertoari postaju moderni svaki put kad se ponovo postave.

Svetski dan pozorišta svakako nije dan u običnom smislu naših svakodnevnih života. On ponovo oživljava jedan ogroman prostor-vreme, a da bi se govorilo o prostor-vremenu, htela bih da prizovem jednog francuskog dramaturga, toliko genijalnog koliko diskretnog, Žana Tardjea. Što se tiče prostora, on pita "koji je najduži put od jedne tačke do druge..." Što se tiče vremena, on sugerše "da se u desetinkama izmeri vreme koje je potrebno da se izgovori reč 'večnost'". Za prostor-vreme on kaže i ovo: „Odredite u svom duhu, pre nego što zaspate, bilo koje dve tačke u prostoru i izračunajte vreme koje je potrebno, u snu, da odete od jedne do druge.“ Zadržaću reč „u snu“. Reklo bi se da su se Žan Tardje i Bob Vilson sreli. Naš Svetski dan pozorišta možemo takođe da rezimiramo sećajući se Semjuela Beketa čija Vini u svom žustrom stilu kaže: „Oh, kakav bi ovo lep dan bio.“ Razmišljajući o poruci koju imam čast da izgovorim, setila sam se svih tih snova iz svih tih scena. Stoga, ja ne dolazim sama u ovu salu UNESCO, svi likovi koje sam glumila na sceni prate me, uloge za koje se čini da ih napuštamo kad se završi predstava ali koje vode u vama neki podzemni život, spremne da pomognu ili unište uloge koje dolaze za njima: Fedra, Araminta, Orlando, Heda Gabler, Medeja, Mertej, Blanš Diboia... Prate me i svi likovi koje sam volela i kojima sam aplaudirala kao gledateljka. I tu pripadam celom svetu. Ja sam Grkinja, Afrikanka, Sirijka, Venecijanka, Ruskinja, Brazilka, Persijka, Rumunka, Japanka, Marseljka, Njujorčanka, Filipinka,

Argentinka, Norvežanka, Koreanka, Nemica, Austrijanka, Engleskinja, zaista ceo svet. Prava mondijalizacija je u tome.

Godine 1964. povodom ovog Dana pozorišta, Lorens Olivije najavio je da je, posle više od jednog veka borbe, u Engleskoj konačno stvoreno nacionalno pozorište za koje je on želeo da bude i međunarodno pozorište, bar po svom repertoaru. Vrlo dobro je znao da Šekspir pripada svima na svetu.

Bilo mi je drago kad sam saznala da je prva poruka za Svetski dan pozorišta 1962. godine bila poverena Žanu Koktou, s punim pravom, budući da je on, zar ne, autor jednog „putovanja oko sveta za 80 dana“. Ja sam svet obišla drugačije, učinila sam to kroz 80 predstava ili 80 filmova. Kažem i filmova, jer ne pravim nikakvu razliku između igranja u pozorištu i igranja na filmu, što iznenadi svaki put kad to kažem, ali tačno je, tako je. Nikakva razlika.

Govoreći ovde, ja nisam ja, ja nisam glumica, ja sam samo jedna od brojnih ličnosti zahvaljujući kojima pozorište nastavlja da postoji. To je pomalo naša dužnost. I naša potreba. Kako da kažem: Ne postoji pozorište zbog nas, pre će biti da mi postojimo zahvaljujući njemu. Pozorište je vrlo snažno, otporno, ono preživljava sve, ratove, cenzure, manjak novca. Dovoljno je reći „dekor je prazna scena neke neodređene epohe“ i pustiti glumca da uđe. Ili glumicu. Šta će on učiniti? Šta će ona reći? Hoće li oni razgovarati? Publika čeka, saznaće, publika bez koje nema pozorišta, nemojmo to nikada zaboraviti. Jedna osoba u publici je publika. Ali ipak ne previše praznih sedišta! Osim kod Joneska... Na kraju Starica kaže: „Da, da, umrimo u punoj slavi... Umrimo da bismo ušli u legendu... Bar ćemo imati ulicu koja će nositi naše ime...“

Svetski dan pozorišta postoji 55 godina. Za 55 godina ja sam osma žena koju su zamolili da izgovori poruku, konačno, ne znam da li je reč „poruka“ odgovarajuća. Moji prethodnici (muški rod se nameće!) govore o pozorištu mašte, slobode, porekla, govorili su o multikulturnom, lepoti, pitanjima bez odgovora... Godine 2013, dakle samo pre četiri godine, Dario Fo kaže: „Jedino rešenje za krizu jeste nada da će se protiv nas, a pre svega protiv mladih koji žele da prigrlje umetnost pozorišta, organizovati velika hajka: i da će jedan novi naraštaj glumaca, iz ovako nametnutih okolnosti, izvući nezamislivu dobrobit za jedno novo pozorište.“ Nezamisliva dobrobit je lepa formulacija dostojna da se nađe u nekom političkom programu, ne? ...budući da sam u Parizu, i to pred skorašnje predsedničke izbore, predlažem onima koji izgleda žele da nama vladaju da paze na nezamislive dobrobiti koje donosi pozorište. Samo bez hajke!

Pozorište je za mene drugi, ono je dijalog, odsustvo mržnje. Prijateljstvo među narodima, ne znam tačno šta to znači ali verujem u zajednicu, u prijateljstvo gledalaca i glumaca, u

zajedništvo svih onih koje pozorište okuplja, onih koji ga pišu, onih koji ga prevode, onih koji ga osvetljavaju, oblače, dekorišu, onih koji ga tumače, onih koji se njime bave, onih koji u njega idu. Pozorište nas štiti, pruža nam zaklon... Verujem da nas voli... onoliko koliko mi volimo njega... Sećam se jednog reditelja starog kova koji je pre podizanja zavese, iza kulisa, svako veče govorio čvrstim glasom: „Mesta za pozorište!“ Biće to reč za kraj. Hvala.

Sa francuskog jezika prevela Kristina Koprivšek